

Галинська Ю.В.

ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗА РАХУНОК РОЗПОДІЛУ ПРИРОДО-РЕСУРСНОЇ РЕНТИ ПАЛИВОДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Запропоновано науково-методичний підхід до акумулювання фінансових коштів від перерозподілу рентних доходів паливобувній галузі, що передбачає формування регіонального фонду перерозподілу рентних доходів, який структурно поділяється на «Фонд відтворення», «Фонд компенсування» та «Фонд хеджування ризиків майбутніх поколінь».

Ключові слова перерозподіл рентних доходів, фонд акумулювання коштів для майбутніх поколінь, колабораційні альянси в природокористуванні, рентні доходи від видобування природних ресурсів.

Постановка проблеми. Світова економіка і особливо сучасна економіка країн колишнього СРСР дуже зациклена на отриманні ренти від видобутку природних ресурсів загальнодержавного значення. Досвід країн, які в найкоротші терміни змогли розбагатіти і стабілізувати свою економіку (Саудівська Аравія, ОАЕ, Норвегія, Аляска) за рахунок природної ренти від видобутку ресурсів (нафти, газ, руда, вугілля і т.д.) дуже обнадіює. Створюється враження, що досить освоїти ресурс, підняти його на поверхню і ось він – прибуток. Вилучення і розподіл рентного доходу є пріоритетним питанням при щорічному узгодженні бюджету України. З року в рік рентні ставки то збільшуються, то зменшуються, вирішуючи питання лобіювання окремих природовидобувних компаній. Або навпаки, створюються умови, при яких окремі компанії змушені заморожувати видобуток природних ресурсів, перетворюючи ці території в непридатні ні для сільського господарства, ні для лісових насаджень регіони. Таким чином, природна рента стає розмінною монетою не тільки для економіко-екологічних процесів всередині держави, а й на міждержавному рівні. Безумовно, раціональне вилучення і перерозподіл рентних доходів від видобутку природних ресурсів є стратегічно важливим питанням, особливо в ситуації не стабільного економічного і внутрішньополітичного становища в країні. Надходження рентних доходів не тільки до державного, а й до міських і районних бюджетів стає реальною необхідністю.

Зазначені вище реформи, як показує досвід розвинутих країн, дуже перспективні, але поряд цим необхідно створювати фінансові важелі, за

допомогою яких можна спрямовувати грошові ресурси на розвиток регіонів країни. В світовій практиці такими важелями виступають різні фонди, наприклад Фонд Розвитку (Іран), Урядовий пенсійний фонд (Норвегія), Державний нафтовий фонд Азербайджанської Республіки (Азербайджан), Національний фонд добробуту (Росія), Соціально-економічний стабілізаційний фонд (Чілі) та інші фонди, спрямовані на хеджування ризиків майбутніх поколінь. В Україні відповідно до Постанови Кабінету Міністрів передбачено використання коштів Стабілізаційного фонду для стабілізації економічного становища країни в кризових ситуаціях. При цьому джерелами формування Стабілізаційного фонду є понадпланові надходження від цільового розміщення державних цінних паперів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти функціонування державних бюджетних цільових фондів розглядали такі вчені, як Л. К. Воронова, В. П. Кудряшов, О. М. Цибульська, Т. О. Кравченко, Н. П. Кучерявенко, О. П. Орлюк, О. П. Гетманець, В. Ф. Роль, В. В. Сергієнко, С. М. Попова, К. В. Савченко, О. І. Підгурська, О. О. Лапко.

На законодавчому рівні за останні п'ять років були прийняті рішення і проекти згідно з якими створюються сприятливі умови для розвитку місцевих громад [14] та підписаний Указ про необхідність проведення реформ на рівні регіонів (Стратегія 2020). З 2018 року набирає чинності Закон, згідно з яким 5% від рентних доходів буде надходити в місцеві і районні бюджети [15]. Але при цьому немає чіткої схеми перерозподілу рентних доходів на що повинні використовуватися ці гроші. На наш погляд, рентний дохід від видобутку природних ресурсів загальнодержавного значення не повинен латати економічні діри в регіонах, такі як будівництво і ремонт доріг та інші. Проведений аналіз літературних джерел показав, що недостатньо розвинута система фінансування окремих

регіонів видобування природних ресурсів в Україні. Ті регіони, на території яких йде видобування природних ресурсів загальнодержавного значення і які беруть на себе все навантаження від цього видобування не отримують ніякого додаткового фінансування на відновлення цих територій та на компенсацію збитків. Також не має механізму хеджування ризиків майбутніх поколінь, який допоможе пом'якшити кризові ситуації у майбутньому.

Більшість промислово розвинутих країн світу намагаються пом'якшити спади та кризові ситуації за рахунок активних фінансових вкладень з метою стабілізації економіки, підтримки певних сегментів ринку, переоцінки стратегії держави, управління зовнішніми ризиками, які можуть вплинути на діяльність країни в цілому. Узагальнення практичного досвіду інших країн дозволяє дійти висновку, що в періоди підйому, які спостерігаються в багатьох видах економічної діяльності, та в момент «вищої точки» розвитку економіки, більшість країн створюють спеціальні державні фонди – стабілізаційні, намагаючись знизити економічні шоки з метою стабілізації економічної ситуації в країні в період економічного спаду. Досвід створення Стабілізаційних фондів не новий, більшість розвинутих країн вже давно використовує цей механізм хеджування економічних ризиків.

Ми вважаємо, що для більш ефективного впровадження всіх вище зазначених реформ необхідно розробити підхід до акумулювання фінансових коштів від перерозподілу рентних доходів паливобувної галузі на регіональному рівні. При цьому цей фонд повинен поділитися на млрд жер конкретного(цільового)

призначення. Це дозволить по-перше акумулювати кошти від природо ресурсної ренти на рівні регіонів, а по-друге – спрямовувати їх як на розвиток цих регіонів, так і на хеджування ризиків майбутніх поколінь.

Тому вивчення та критичне узагальнення світового досвіду формування та розвитку стабілізаційних фондів всіх рівнів формує наукове підґрунтя для розробки фінансового механізму реалізації стабілізаційної політики в регіонах України.

Формулювання цілей дослідження. Мета статі – дослідити необхідність створення регіональних бюджетів перерозподілу рентних доходів в паливобувній галузі України.

Основними завданнями дослідження є:
1. Дослідити формування Стабілізаційних та Резервних фондів в Україні;
2. Дослідити основні недоліки функціонування цих фондів;
3. Проаналізувати світовий досвід створення аналогів Стабілізаційних фондів з млрд джерелами фінансування;
4. Запропонувати підхід створення «Фонду перерозподілу рентних доходів» та його під фондів цільового призначення на рівні регіонів.

Опис основних результатів дослідження. Сьогодні у світі існує понад п'ятидесяти стабілізаційних фондів. Перша хвиля їх створення прийшла на 1970–1990-ті млр., коли основним джерелом фінансування були кошти, отримані від експорту нафти та нафтопродуктів. В табл. 1 представлено інформацію про міжнародні стабілізаційні фонди, які існують сьогодні і постійно наповнюються за рахунок відрахувань від операцій, пов'язаних з експортом нафти на нафтопродуктів.

Таблиця 1

Міжнародні стабілізаційні фонди, сформовані за рахунок фінансових відрахувань від експорту нафти на нафтопродуктів на кінець 2016*

Країна/регіон	Назва фонду	Активи, млрд дол.
1	2	3
Державні:		
Алжир	Резервний фонд/Фонд регулювання прибутку	47,0
Бруней	Управління інвестиціями Брунею	30,0
Венесуела	Венесуельський фонд макроекономічної стабілізації	0.8
Катар	Державний резервний фонд	320
Кувейт	Урядовий резервний фонд	524
Лівія	Лівійська інвестиційна корпорація	50,0
Норвегія	Урядовий пенсійний фонд – Глобал	922.11
Російська Федерація	Національний фонд добробуту	72.2
Саудівська Аравія	SAMA Foreign Holdings	514
Іран	Національний фонд розвитку	91
Казахстан	Національний фонд Казахстану	64.7
Бруней	Брунейське інвестиційне агентство	40

1	2	3
Азербайджан	Державний нафтовий фонд Азербайджанської Республіки	33.1
Оман	Державний загальний резервний фонд	18
Чілі	Соціально-економічний стабілізаційний фонд	14,7
Канада	Трастовий фонд Savings Heritage Savings	13.4
Мексика	Стабілізаційний фонд Мексики з доходів від нафти	6
Ірак	Фонд розвитку Іраку	0.9
Регіональні:		
Аляска (США)	Постійний резервний фонд Аляски	54.8
Абу-Дабі (ОАЕ)	Управління інвестиціями Абу Дабі	828
Дубай (ОАЕ)	Інвестиційна корпорація Дубай	200.5
США, Луїзіана	Луїзіана Трастовий фонд якості освіти	1.4

* Складено автором за джерелами 8,9,14

Зауважимо, що практика формування стабілізаційних фондів набула поширення не лише в країнах, які займають провідні позиції в світі по видобутку нафти. Досвід саме цих країн може бути більш цікавим для України, оскільки в структурі експорту країни за останні роки важко виділити моносировину, яка б приносила стратегічно важливий дохід. Поряд з цим, ми бачимо, що деякі стабілізаційні фонди формуються не лише за рахунок зовнішньої торгівлі корисними копалинами.

Згідно загального поняття Стабілізаційний фонд – це механізм, створений урядом або центральним банком для ізоляції внутрішньої економіки від великих приток доходів, таких як товари, такі як нафта[13]. Первинною мотивацією є підтримання сталого рівня державних доходів перед обличчям великих коливань цін на сировинні товари (звідси і термін «стабілізація»), а також уникання інфляції і пов'язаної з цим атрофії інших внутрішніх секторів (голландська хвороба). Зазвичай це пов'язано з купівлею боргу в іноземній валюті, особливо якщо мета полягає в запобіганні перегріву у вітчизняній економіці. Це поняття може перетинатися з фондом суверенного багатства.

Дослідження багатьох вчених доводять, що сьогодні в Україні сформована значна кількість резервних фондів, кошти яких використовуються в різних сферах економіки. Слід зазначити, що головним недоліком існуючих вітчизняних фінансових резервних фондів є короткостроковість формування та використання – практично всі вони створюються на період до одного року, а суму заощаджень можна використовувати впродовж року [4]. При цьому науковці зазначають, що необхідно більше приділити уваги саме пошуку джерел заощаджень для проведення стабілізаційної політики в країні.

Резервний фонд Кабінету Міністрів України створений відповідно до Закону України «Про бюджетну систему України» для фінансування невідкладних витрат, які не могли бути передбачені під час затвердження Державного бюджету України на відповідний рік [18].

Тобто, можна зробити висновок, що фактично даний резервний фонд формується з метою стабілізації кризових процесів в країні. Однією з головних відмінностей даного резервного фонду від стабілізаційних, які набули поширення в світі, є короткий термін дії та використання фонду для поточного покриття непередбачених витрат. Даний резервний фонд не може бути використаний для погашення боргів, у тому числі пов'язаних з гарантіями чи іншими видами забезпечення, наданими державою, а також для збільшення сум за статтями видатків, передбачених у державному бюджеті. Слід зазначити, що резервний фонд використовується на фінансування[19]:

- витрат, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями;
- робіт по ліквідації наслідків стихійних явищ та аварій;
- непередбачених витрат, пов'язаних з введенням законів тощо.

Державні цільові фонди – один з методів перерозподілу національного доходу держави. За своєю економічною сутністю вони відображають грошові відносини з розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту та частини національного багатства, пов'язаних з формуванням та використанням державних коштів для фінансування суспільних потреб з визначених джерел, які мають цільові призначення. У сучасних умовах через державні фонди цільового спрямування здійснюється важливий вплив на соціальні процеси, які відбуваються в суспільстві. Об'єктивна необхідність таких фондів пов'язана з тим, що в

умовах товарно-грошових відносин держава має ефективно організувати перерозподіл валового внутрішнього продукту, формуючи фонди грошових коштів з метою повної реалізації своєї політики.

Характерними ознаками державних фондів цільового спрямування є наступні: цільове призначення коштів; правове регулювання формування і використання коштів; перебування коштів у розпорядженні спеціальних органів державної влади; динамічність; мобільність [8].

У фінансових системах більшості країн світу спеціальні фонди займають вагомим місце, а обсяг акумульованих у них коштів є значним. У Франції спеціальні фонди за розміром наближаються до державного бюджету країни, в Японії зі спеціальних фондів фінансується більше половини державних видатків, у Великобританії – понад третина. До цільових фондів у світовій практиці належать різноманітні автономні та приєднані бюджети, спеціальні кошториси і рахунки, які виконують, у першу чергу, соціальну функцію [4].

Як показує світова практика ефективним також є формування децентралізованих фондів, кошти які, крім національного уряду, використовуються регіональними органами влади або державними компаніями (наприклад, Постійний фонд Аляски).

За класифікацією МВФ стабілізаційні фонди розподілено на п'ять типів, а саме: ощадні; стабілізаційні; корпорації з управління резервами (для поліпшення якості інвестування резервних коштів); фонди розвитку, які створюються для фінансування ключових соціально-значущих проектів або спрямовуються на будівництво об'єктів відповідно до стратегічних пріоритетів промислової політики держави; пенсійні фонди, які створюються для покриття витрат на непередбачувані випадки у майбутньому по пенсійним зобов'язанням.

Відповідно до основних функцій, які покликані виконувати фонди для підтримки розвитку в зарубіжних країнах, їх можна поділити на стабілізаційні фонди, фонди майбутніх поколінь та бюджетні резервні фонди.

Завдання, які ставлять перед собою різні країни при створенні стабілізаційних фондів, є різними та суттєво залежать від специфіки їх геополітичного положення, місця на світовому сировинному ринку тощо. Так, наприклад, уряд провінції Альберта (Канада) створив «Трастовий фонд Спадщини Альберти» (The Alberta Heritage Savings Trust Fund) в 1976 р. для вирішення таких завдань:

– накопичення коштів для майбутніх поколінь;

– скорочення необхідності залученні зовнішніх позик;

– поліпшення якості життя;

– диверсифікація економіки [11].

Також науковці визначають фактори, які негативно впливають на формування фондів соціального захисту сьогодні [6].

– постійне скорочення чисельності активного населення, що працює, і зростання чисельності населення, яке потребує соціального захисту;

– низький рівень прибутковості підприємств, високий рівень підприємницьких ризиків, інфляційні процеси, недостатність інформації та знань для прийняття дієвих управлінських рішень тощо;

– постійне зростання цін на споживчі товари та послуги, що призводить до зниження доходів населення та ін.

Аналізуючи діючу систему формування доходів державних фондів цільового спрямування слід відмітити, що до основних недоліків системи зборів на соціальні заходи належать: низька внутрішня функціональна ефективність системи соціального страхування; дублювання функцій фондів; низький рівень охоплення системою, що за оцінками становить 50 - 60 % загального фонду оплати праці застрахованих осіб, які відповідно до чинного законодавства підлягають державному соціальному страхуванню, що пояснюється високим рівнем тінізації економіки [17].

Сучасні автори зазначають, що одним із заходів щодо попередження та подолання кризових явищ в економіці країни є формування важливого антикризового стабілізатора економіки в умовах сучасної циклічності і турбулентності, а саме – стабілізаційного фонду держави, який за змістовними ознаками належить до фондів суверенного добробуту. Фонди суверенного добробуту є втіленням ідеї державних накопичень. Кошти цих фондів, з одного боку, є вагомим фінансовим резервом для подолання негативних наслідків кризових явищ, а з іншого – мали б спрямовуватися на формування нової моделі розвитку економічних процесів, упровадження нових технологій, інституційне реформування національної економіки, що створюватиме підґрунтя для переходу до нової моделі економічного розвитку (Підгурська О. І., Лапко О. О., 2015)

І. В. Запатріна зазначає, що створення Стабілізаційного фонду в Україні було доцільним з огляду на необхідність забезпечення сталого економічного зростання. В умовах, коли економіка країни звикла до низького рівня цін на

ключові енергоресурси (газ, нафта), істотні зміни зовнішньо-економічної кон'юнктури цих ресурсів, імпорт яких становить левову частку їхнього внутрішнього споживання, може призвести до непередбачуваних наслідків для соціально-економічного розвитку країни. Щоб запобігти неконтрольованому розвитку ситуації в економіці та соціальній сфері, треба мати фінансовий резерв для згладжування небезпечних для країни цінових коливань. Саме таким резервом у середньостроковій перспективі має стати створений Стабілізаційний фонд [3]. Отже, вітчизняні науковці в цілому позитивно ставились до необхідності функціонування такого фонду в Україні. На жаль, створений Стабілізаційний фонд так і не почав ефективно функціонувати в належному напрямку [10]. Зокрема науковці, досліджуючи питання функціонування Стабілізаційного фонду, зазначають, що в Україні Стабілізаційний фонд, який розпочав функціонування наприкінці 2008 р. і мав виконувати роль антикризового стабілізатора, кошти якого мали витратитися на формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки та подолання наслідків кризи. Однак сучасні реалії розвитку економічних процесів зумовлюють інтерес у науковців і практиків щодо прикладних аспектів функціонування створеного фонду та його аналогів на рівні регіонів.

Але поряд з цим авторами визначаються проблеми функціонування Стабілізаційного Фонду України:

- **законодавчі** (не було визначено постійних шляхів наповнення фонду в нормативно-правовій базі його функціонування) (Сільченко, 2009);

- **організаційні** (фонд почав функціонувати у важкий для країни період; рішення про створення фонду відбулося раптово; не було визначено стратегічних цілей та принципів функціонування фонду; □ фонд мав тимчасовий характер; □ фонд наповнювався та використовувався протягом бюджетного року; □ за рахунок коштів фонду відбувалося «латання» бюджетних прогалин) (Підгурська, Лапко, 2015);

- **управлінські та виконавчі** (змінювалися шляхи наповнення та використання коштів фонду; □ розширювались можливості Уряду щодо використання коштів; □ порушення закону щодо цілей та напрямів використання коштів) (Кудряшов, 2006).

Аналізуючи все вищезазначене, ми зробили висновок, що Стабілізаційний Фонд не зовсім дієво працює на рівні регіонів, необхідне чітке нормативно-правове регламентування його діяльності, зокрема щодо джерел і методів

наповнення, а також сфери цільового використання ресурсів. Рентні доходи від видобування природних ресурсів загальнодержавного значення розмиваються в сукупності доходів державного бюджету. Аналіз статистичних даних показує, що тільки за останні 3 роки видобувними підприємствами Сумського регіону було перераховано до Державного Бюджету 7 801875,9 тис. грн рентного доходу від використання надр. При цьому найбільші суми були перераховані видобувними підприємствами Лебединського, Л-Долинського, Охтирського та Роменського районів, які потребують впровадження соціально-економічних змін та реформ.

Тому механізм створення «Фонду перерозподілу рентних доходів» на рівні регіонів, де місцеві громади могли би самостійно приймати рішення, щодо спрямування ресурсів цього фонду на розвиток регіону потребує впровадження (рис.1).

Враховуючи досвід розвинених країн, ми пропонуємо створити аналог Стабілізаційного фонду, на рівні регіонів – «Фонд перерозподілу рентних доходів». Це дозволить регіонам, де відбувається видобуток природних ресурсів, отримувати певну частину від рентних доходів, яку вони зможуть спрямовувати на відтворення територій після видобутку ресурсів, компенсувати негативні наслідки для здоров'я та життя населення та акумулювати кошти для витрат в майбутньому. Цей окремий фонд буде поповнюватися за рахунок природо-ресурсної ренти від видобування природних ресурсів загальнодержавного значення (нафта, газ, вугілля, руда та інші). Всі кошти повинні спрямовуватися тільки за цільовим призначенням.

При цьому ми пропонуємо розділити цей фонд на «фонд хеджування ризиків майбутніх поколінь», «фонд відтворення природо-ландшафтних комплексів» та «фонд компенсації негативних наслідків на даній території теперішніх і майбутніх поколінь». В частину фондів компенсації та відтворення будуть надходити фінансові ресурси в виді рентних доходів від видобутку природних ресурсів загальнодержавного значення (нафта, газ), для вкладення в найближчий час в розвиток інфраструктури регіонів видобування та на соціальні проекти. «Фонд хеджування ризиків майбутніх поколінь» необхідний для акумулювання коштів для хеджування ризиків, які можуть виникнути в майбутньому, як на економічному так і на соціо-екологічному рівнях.

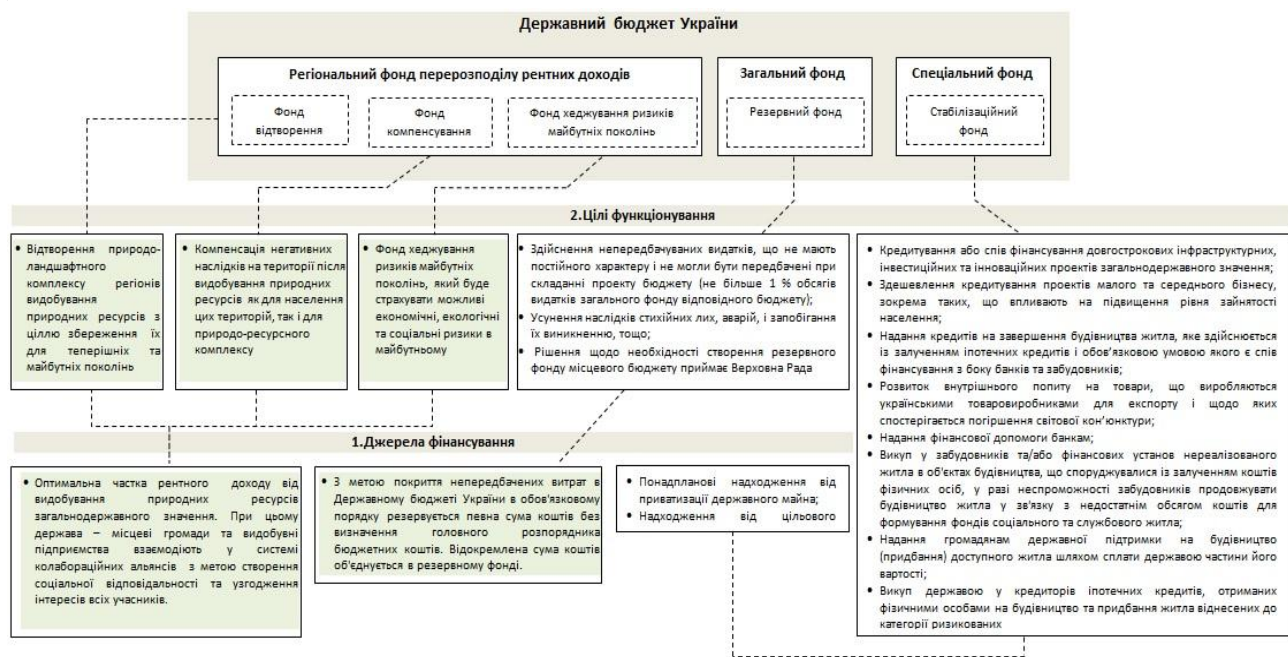

Рис. 1. Механізм функціонування «Стабілізаційного фонду» та «Резервного фонду» з врахуванням «Фонду перерозподілу рентного доходу» на регіональному рівні

Запропонований нами підхід монофінансування фондів розвитку та хеджування ризиків ні є новим. В світі однією із специфічних особливостей формування стабілізаційних фондів є орієнтація на один вид експортованої сировини – в першу чергу – на нафту, мідь або фосфати. Сировину на зовнішній ринок найчастіше поставляють організації, які є підконтрольними державі, та в яких певна частка доходів перераховується до бюджету стабілізаційного фонду. Таким чином, фонд наповнюється за рахунок специфічних додаткових податків, які виплачують лише ті юридичні особи, які займаються експортуванням даного виду сировини. При цьому управління активами стабілізаційних фондів здійснюється переважно міністерствами фінансів, як це, наприклад, зроблено в Омані, центральними банками (наприклад у Венесуелі) або незалежними державними установами, спеціально створеними для цієї мети (наприклад, у Кувейті).

Слід зазначити, що ми пропонуємо розглядати механізм, який передбачає оптимальний розподіл рентного доходу від видобутку природних ресурсів в системі колабораційних альянсів [16]. Згідно цього метода рентний дохід розподіляється між трьома учасниками колабораційного альянсу (держава – місцеві громади – видобувне підприємство). Впровадження метода оптимального розподілу рентних доходів буде забезпечувати надходження коштів до Фонду перерозподілу рентних доходів на регіональному рівні. Так,

зокрема основними передумовами створення «Фонду перерозподілу рентних доходів» ми вважаємо наступні:

- створення колабораційних альянсів (держава – місцеві громади – видобувні підприємства) в природно-добувній галузі;
- необхідність розвитку інфраструктури територій видобування природних ресурсів;
- відтворення еколого-економічного потенціалу регіонів видобування природних ресурсів;
- підхід до економічного розвитку з врахуванням принципів соціальної відповідальності;
- відкритість до міжнародного обміну товарами і послугами, а також новими ідеями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Запропонована нами схема функціонування «Фондів» передбачає впровадження механізму функціонування «Фонду перерозподілу рентного доходу». При цьому цей фонд поділяється на три структурні підфонди, які будуть діяти тільки на регіональному рівні. Джерелом фінансування виступає рентний дохід від природних ресурсів загальнодержавного значення. Враховуючи механізм перерозподілу рентного доходу між трьома учасниками [16], частина рентного доходу повинна поступати в регіональний «Фонду перерозподілу рентного доходу». Основна ціль створення цих фондів є збалансований розвиток економіки України, який передбачає послідовний розвиток соціальної галузі на регіональному рівні з метою

досягнення стратегічних цілей держави. Соціальний захист населення є одним із найважливіших напрямів державної політики. Тому створення «Фонду перерозподілу рентних доходів» на регіональному рівні буде сприяти надходженню фінансових ресурсів до регіонів, відтворення територій видобування та компенсування наслідків, як це закладено в його сутності. Також формування «Фонду хеджування ризиків» допоможе акумулювати

кошти для майбутніх поколінь на випадок кризових явищ.

Невирішеним питанням даного дослідження є визначення частин рентного доходу які повинні поділятися між трьома фондами регіонального значення, або принципи за яким необхідно ці доходи поділяти. Але враховуючи актуальність даної тематики, це може бути дискусійним питанням в кожному окремому регіоні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Citizen dividends and oil resource rents, A focus on alaska, norway and nigeria by alanna hartzok usbig discussion paper no. 82, march 2004
2. Нефтяные фонды: самые успешные и провальные, 21 май 2016 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://oil-gas-energy.com.ua/neftnyanye-fondy-samyue-uspeshnyye-i-provalnyye.html>
3. З в і т Про науково-дослідну роботу Формування фінансового механізму стабілізації економіки України «Аналіз особливостей формування фінансового механізму реалізації стабілізаційної політики в Україні», 2016 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/.../Antoniuk_1111.do
4. Про затвердження Положення Про Резервний Фонд Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 10. – ст. 51.
5. Про результати аудиту ефективності використання коштів резервного фонду державного бюджету у 2008 [Електронний ресурс]. - квітень: рахункова палата україни, 2009. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1523425>
6. Сільченко С.О. Соціальне страхування: Реалії та перспективи правового регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pz/2009_102/102_11.pdf).
7. Фінанси: підручник / ред.: с. І. Юрій, в. М. Федосов. - к.: знання, 2008. - 611 с.
8. Підгурська О. І., Лапко О. О. Створення та функціонування Стабілізаційного фонду в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-4_0-pages-150_157.pdf
9. Sovereign wealth fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/sovereign_wealth_fund#largest_sovereign_wealth_funds
10. Кудряшов В. П. Створення стабілізаційного фонду в Україні: концептуальні підходи / В. П. Кудряшов // фінанси україни. – 2006. – № 4. – с. 71–86.
11. Савченко К.В. Методологічні засади стабілізаційної фінансової політики в Україні, Дис. на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, 2015
12. Цибульська О.М., Кравченко Т.О. Основні проблеми та шляхи реформування системи соціального страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_13/cibulska.pdf).
13. Стабілізаційні фонди світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>
14. Закон України Про добровільне об'єднання територіальних громад (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
15. Закон України Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 12, ст.76) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
16. Галинська Ю.В. Оптиміальний розподіл рентних доходів від видобування природних ресурсів в паливобувній галузі, 2017.
17. Британська Н.Н., Чигрин В.В. Державні фонди цільового призначення в контексті реалізації стабілізаційної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2014/Economics/3_165278.doc.htm

REFERENCES

1. Citizen dividends and oil resource rents, A focus on alaska, norway and nigeria by alanna hartzok usbig discussion paper no. 82, march 2004
2. Neftnyanye fondy: samyue uspeshnyye i proval'nyye, 21 may 2016 [Oil funds: the most successful and failed, 21 May 2016]. *oil-gas-energy.com.ua* Retrieved from: <http://oil-gas-energy.com.ua/neftnyanye-fondy-samyue-uspeshnyye-i-provalnyye.html>
3. Zvit Pro naukovo-doslidnu robotu Formuvannya finansovoho mekhanizmu stabilizatsiyi ekonomiky Ukrayiny

«Analiz osoblyvostey formuvannya finansovoho mekhanizmu realizatsiyi stabilizatsiynoi polityky v Ukraini» (2016) [Report on research work Formation of the financial mechanism of stabilization of the Ukrainian economy "Analysis of the peculiarities of the formation of a financial mechanism for the implementation of stabilization policy in Ukraine"]. *essuir.sumdu.edu.ua* Retrieved from: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/.../Antoniuk_1111.do

4. Pro zatverdzhennya Polozhennya Pro Rezervnyy Fond Kabinetu Ministriv Ukrainy [On Approval of the Regulation on the Reserve Fund of the Cabinet of Ministers of Ukraine] (1996, February 22) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].

5. Rakhunkova palata ukrayiny (2009) Pro rezul'taty audytu efektyvnosti vykorystannya koshtiv rezervnoho fondu derzhavnogo byudzhetu u 2008 [On the results of the audit of the effectiveness of the use of funds from the state budget reserve fund in 2008] *www.ac-rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/1523425>[in Ukrainian].

6. Sil'chenko, S.O. (2009) Sotsial'ne strakhuvannya: Realiyi ta perspektyvy pravovoho rehulyuvannya [Social Insurance: Realities and Prospects for Legal Regulation]. *www.nbu.gov.ua* Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pz/2009_102/102_11.pdf[in Ukrainian].

7. Yuriy, S.I. & Fedosov, V.M. (Eds.). (2008) *Finansy [Finance]:* - Kiev: znannya [in Ukrainian].

8. Pidhurs'ka, O. I. & Lapko, O.O. (2015) Stvorennya ta funktsionuvannya Stabilizatsiynoho fondu v Ukraini [Creation and functioning of the Stabilization Fund in Ukraine]. *www.problecon.com* Retrieved from: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-4_0-pages-150_157.pdf [in Ukrainian].

9. Sovereign wealth fund *en.wikipedia.org* Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/sovereign_wealth_fund#largest_sovereign_wealth_funds [in English].

10. Kudryashov, V.P. (2006) Stvorennya stabilizatsiynoho fondu v ukrayini: kontseptual'ni pidkhody [Creation of a Stabilization Fund in Ukraine: Conceptual Approaches] *Finansy Ukrainy. – Finances of Ukraine*, 4, 71–86. [in Ukrainian].

11. Savchenko, K.V. (2015) Metodolohichni zasady stabilizatsiynoi finansovoyi polityky v Ukraini [Methodological Principles of Stabilization Financial Policy in Ukraine] *Doctor's thesis* – [in Ukrainian].

12. Tsybul's'ka, O.M. & Kravchenko T.O. (2008). Osnovni problemy ta shlyakhy reformuvannya systemy sotsial'noho strakhuvannya [The main problems and ways of reforming the social insurance system]. *www.nbu.gov.ua* Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_13/cibulska.pdf. [in Ukrainian].

13. Stabilizatsiyni fondy svitu [Stabilization funds of the world]. *ru.wikipedia.org* Retrieved from: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%> [in Ukrainian].

14. Zakon Ukrainy Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad [Law of Ukraine On Voluntary Association of Territorial Communities]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].

15. Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Byudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbyudzhethnykh vidnosyn [Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine on the Reform of Intergovernmental Fiscal Relations"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>

16. Halyn's'ka, YU.V. (2017) *Optymal'nyy rozpodil rentnykh dokhodiv vid vydobuvannya pryrodnykh resursiv v palyvodobuvniy haluzi [Optimal distribution of rental income from extraction of natural resources in the fuel industry]*

17. Brytans'ka, N.N. & Chyhryn V.V. (2014) Derzhavni fondy tsil'ovoho pryznachennya v konteksti realizatsiyi stabilizatsiynoi polityky [State funds of special purpose in the context of realization of stabilization policy]. *www.rusnauka.com* Retrieved from: http://www.rusnauka.com/10_DN_2014/Economics/3_165278.doc.htm

Одержано 20.07.2017 р.